

משרד החינוך
המנהל הפדגוגי
היחידה לתכניות משלימות למידה

תוכנית חינוכית-העשרתית

ניצנים בבתי הספר

נושא החודש הסוואה

אדר תש"ף, מרץ 2020

תוכן עניינים

3 **הקדמה**

6 **שבוע ראשון - הסוואה בטבע**

7 פתיחה והתכנסות

9 הארוחה כאמצעי להקניית הרגלים, מיומנויות וערכים.

11 פעילות חינוכית העשרתית

15 סיום היום

17 **שבוע שני - הסוואה בשירות האדם**

18 פתיחה והתכנסות

18 הארוחה כאמצעי להקניית הרגלים, מיומנויות וערכים.

19 פעילות חינוכית העשרתית

25 סיום היום

26 **שבוע שלישי - הבעות פנים**

27 פתיחה והתכנסות

27 הארוחה כאמצעי להקניית הרגלים, מיומנויות וערכים.

28 פעילות חינוכית העשרתית

31 סיום היום

הפרויקט מבוצע ע"י החברה למתנסים עפ"י מכרז היקפים משתנים מס' 15/5.2019
הפרויקט מבוצע עבור היחידה לתוכניות משלימות למידה, משרד החינוך

הקדמה

תוכנית 'ניצנים' שמה דגש על תכנון מוקדם ועל ביצוע עקבי של סדר יום בצהרון. סדר היום מאפשר לכם, המובילים במסגרות, לתכנן את מבנה היום בהתאמה להתפתחות התלמידים ולתנאים הייחודיים של מסגרות 'ניצנים', בד בבד עם מתן מענה לצורכי התלמידים.

תכנית ההעשרה החודשית שלפניכם מבוססת על ארבעת רכיבי סדר היום:

↪ פתיחה והתכנסות

↪ ארוחה כהזדמנות חינוכית

↪ פעילות העשרה

↪ סיום היום

הקפדה על שימוש בתכנית הפדגוגית במהלך כל אחד מרכיבי סדר היום תקדם אקלים חינוכי מיטבי המאפשר שגרה נוחה ורגועה לעשייה ולהעשרה.

מה בתכנית?

נושא החודש: הסוואה

ההקשר של הנושא לחודש: תלמידים בכל הגילאים ומכל התרבויות אוהבים להתחפש, ולהפוך לרגע קט למישהו אחר. במהלך החודש נגלה שגם בטבע שסביבנו יש "תחפושות", נתמקד בהסוואה, ונגלה מה ניתן ללמוד ממסכות ומהבעות פנים.

הפעילויות המוצגות לפניכם מחולקות לשלושה נושאים מרכזיים:

1. הסוואה בטבע

2. הסוואה בשירות האדם

3. הבעות פנים

התכנית מכוונת להעשרת עולם הידע של התלמידים, לפיתוח מיומנויות קוגניטיביות, תוך אישיות, בין אישיות וגופניות ולהקניית ערכים וזאת באמצעות משחקי חברה, משחקי חצר, יצירות, משחקי דמיון, שיח במליאה פעילויות סביב שירים וסיפורים ועוד.

להלן פירוט הידע, המיומנויות והערכים בהם נעסוק החודש:

ידע:

- התלמיד יעמיק את הידע בנושא ההסוואה תוך הגברת המעורבות וטיפוח הסקרנות והחשיבה העצמאית.
- התלמיד ייצר חיבורים בין נושא ההסוואה לבין עולמו.
- התלמיד יפתח את היכולת להציג תהליכי חשיבה במילים, כדי לשכלל את יכולתו להבין ולשפר את החשיבה שלו.

מיומנויות:

מיומנויות קוגניטיביות:

- חשיבה יצירתית - לחשוב באופן יצירתי בעת פיתוח יוזמה חדשה ובמצבים חברתיים.
- תכנון - ביצוע תהליכים המערבים תכנון מוקדם ופעולות בשלבים.
- אוריינות שפתית - להביע את עצמי בכתב ובעל פה.

מיומנויות תוך אישיות:

- סקרנות: פיתוח סקרנות ורצון לחקור ולהרחיב אופקים בתחומים מגוונים.
- יוזמה: לגלות יוזמה אישית וקבוצתית.
- התמדה: לעבוד בהתמדה בפעילויות תהליכיות.
- הכוונה עצמית: לבחור תפקיד בקבוצה תוך מודעות לחוזקות אישיות.
- תחושת מסוגלות: להרגיש מסוגל להתמודד עם משימות שונות תוך הערכה עצמית.
- חיזוק תפיסת העצמי.

מיומנויות בין-אישיות:

פרגון הדדי והתחשבות באחר.

מעורבות חברתית: לגלות אכפתיות, התחשבות באחרים ומעורבות חברתית בקבוצה.

עבודת צוות: לעבוד בצוות תוך חלוקת תפקידים יעילה ושיתוף פעולה.

תקשורת: לשחק ברגשות באמצעים מגוונים.

ניהול שיח: לדעת לנהל שיח מכבד

מיומנויות גופניות:

התלמידים יקחו חלק בפעילויות גופניות יחידניות וקבוצתיות

ערכים:

כבוד הדדי: התנהלות מכבדת כלפי אחרים.

שיתוף והשתתפות פעילה בקבוצת התלמידים.

נתינה: נתינה מילולית בין התלמידים.

לקיחת אחריות: אחריות אישית להרגלי אכילה נכונים.

נושא: הסוואה בטבע

יום א'	יום ב'	יום ג'	יום ד'	יום ה'	
רק מילה טובה או שתיים	איך אני מרגיש היום? (הבעות ושפת גוף)	איך אני מרגיש היום? (סמלים צבעוניים)	שמות וחיות	נחשו מי אני? חידון שלוש השאלות	פתיחה והתכנסות
שיתוף והשתתפות התלמידים בהכנות לארוחה	תורנים חוקרים ומלמדים על אבות המזון	תלמידים משוחחים על הליכות ונימוסים	ארוחה בסגנון תרבות מהעולם וממליצים	מאסטר שף טועמים וממליצים	הארוחה כאמצעי להקניית הרגלים מיומנויות וערכים
מה מסתתר במילה הסוואה?	מחבואים בחצר	"היה היה" – דינזאורים	יוצרים הסוואה בים באוויר וביבשה	מה? מציאים! – ממציאים בעלי חיים בהסוואה	פעילות חינוכית העשרתית
הולכים הביתה עם מילה טובה	חבילה עוברת – פורים	תלמידים מובילים	היה או לא היה	תערוכת סיכום השבוע	סיום היום

פתיחה והתכנסות

לפניכם פעילויות אותן יש לשבץ בפתיחת היום (בעת איסוף במליאה), לפני ארוחת הצהרים, ומטרתן לאפשר מעבר נוח ורציף מפעילות הבוקר לצוהריים, לבדוק את שמות הנוכחים ולפתוח את הפעילות תוך מתן יחס אישי לכל תלמיד. בחרו פעילות אחת לכל יום. תוכלו לחזור להשתמש בכל פעילות, אחת לשבוע, באופן קבוע במהלך החודש. מומלץ לגוון ולהרחיב את הפעילויות, להוסיף רעיונות משלכם, ולעודד את התלמידים לקחת חלק, ליזום ולהרחיב בעצמם את הפעילויות.

שימו לב – בפרק זה של היום על הפעילויות להיות קצרות וממוקדות, בין 5 ל-15 דקות לכל היותר.

רק מילה טובה או שתיים

- השמיעו לתלמידים את השיר "מילה טובה" (מילים: יעקב גלעד, לחן: יהודית רביץ).
- בהישמע המוזיקה התלמידים מתהלכים בחדר ומברכים אחד את השני לשלום.
- בהישמע הפזמון "רק מילה טובה או שתיים לא יותר מזה" התלמידים אומרים אחד לשני משפט קצר המהווה 'מילה טובה' וממשיכים הלאה ("אתה חבר טוב", "תודה שפינית לי מקום", "היה כיף לשחק יחד אתמול"). הנחו את התלמידים לומר 'מילים טובות' המתייחסות בעיקר להתנהגות של חבריהם וכחות למראה חיצוני.

נחשו מי אני? חידון שלוש השאלות

- נערוך חידון קצר בהשראת הנושא החודשי – הסוואה.
 - אחד התלמידים בוחר בעל חיים המשתמש בהסוואה בטבע.
 - על התלמידים לשאול עד 3 שאלות שהתשובות עליהן "כן" או "לא" ולגלות על איזה בעל חיים מדובר.
- עזרו לתלמידים לשאול שאלות כגון:
- האם בעל החיים שייך למשפחת הזוחלים/ העופות/ היונקים?
 - האם בעל החיים חי במדבר/ באיזור ימי?
 - האם בעל החיים טורף/ צמחוני/ אוכל כל?

שמות וחיות

כל תלמיד אומר את שמו, שם של חיה שהיה רוצה להיות, ורעיון מקורי לאופן בו החיה שבחר יכולה להסתוות בטבע או במרחב הצהרון.

איך אני מרגיש היום? (הבעות פנים ושפת גוף)

התלמידים עומדים במעגל. כל אחד מהתלמידים, בתורו, מביע את מצב רוחו באמצעות הבעות פנים ושפת גוף בלבד.

לדוגמה:

- **אני שמח:** אפשר לחייך ולדלג במקום.
 - **אני כועס:** פנים מכווצות, ידיים משולבות או אגרופים קפוצים.
 - **אני עצוב:** הבעת פנים עצובה, כתפיים שמוטות והורדת ראש כלפי למטה.
- התלמידים יוסיפו הבעות פנים ותנועות בהתאם לבחירתם.

איך אני מרגיש היום (סמלים צבעוניים)

כל תלמיד מקבל פתקית קטנה (דף ממו) ומצייר עליה צורה או סמל המביעים את מצב רוחו. הנחו את התלמידים להשתמש גם בצבע המתאים למצב רוחם (למשל: לב אדום, ענן אפור, עלה סגול וכו').

אפשרו לתלמידים המעוניינים בכך להציג במליאה את הסמל שציירו ולהסביר כיצד הוא מבטא את מצב רוחם.

הארוחה כאמצעי להקניית הרגלים, מיומנויות וערכים

לפניכם מספר רעיונות לשילוב התלמידים בפלח יום זה, באופן שיקדם הקניית הרגלים, מיומנויות וערכים. בחרו תורנים שבועיים שיסייעו בהכנות לקראת ארוחת הצהרים ובהעשרה לפני ובמהלך הארוחה. אפשרו לכל קבוצת תורנים לבחור פעילות אחת או יותר מבין הפעילויות המוצעות מטה.

שיתוף והשתתפות התלמידים בהכנות לארוחה

התורנים שותפים בחיתוך הירקות, בעריכת השולחן ואף מכינים תפריט יומי מקושט המונח על כל אחד מהשולחנות. שיתוף התלמידים בהכנות לארוחה מאפשר לתלמידים לחוש שייכות ולתרגל מיומנויות מוטוריות לצד עצמאות ותחושת מסוגלות, והכנת תפריטים מקוריים מאפשרת להם להביע את עצמם באופן יצירתי.

תורנים חוקרים ומלמדים על אבות המזון

- ↪ בכל שבוע התורנים יבחרו אחד מאבות המזון: ירק/ פחמימה/ חלבון.
- ↪ התורנים יחקרו את אבות המזון שבחרו, ויסבירו לתלמידי הקבוצה מהם היתרונות התזונתיים של המרכיב הנבחר ואילו מאכלים מכילים כל אחד מאבות המזון.
- ↪ התלמידים ישתפו גם בתחושותיהם האישיות, למשל – איזה ירק הם אוהבים במיוחד.
- ↪ עודדו את התלמידים להציג לחבריהם את אבות המזון באמצעות חידות, ציורים, משחקי חרוזים וכו'.

תלמידים משוחחים על הליכות נימוסים

התורנים ינחו שיח על הליכות נימוסים. ניתן לבצע הדגמה היתולית, לחוד חידות וכדומה.

ארוחה בסגנון תרבות מהעולם

↪ התורנים יבחרו תרבות אותה ירצו לחקור.

↪ לקראת הארוחה התורנים יספרו לחבריהם על מאכלים מיוחדים ומנהגים הנהוגים בתרבות אותה חקרו.

↪ במידת האפשר ניתן לקשט את השולחן בקישוט אופייני לתרבות שנבחרה.

מאסטר שף טועמים וממליצים

התלמידים יניחו על השולחן טעימות מתוך התפריט היומי, וכל תורן יבחר מרכיב אחד מתוך הארוחה, ויסביר לחבריו מדוע כדאי להם לטעום רכיב זה.

פעילות חינוכית העשרתית

לפניכם פעילויות חינוכיות-העשרתיות בנושא השבועי: **הסוואה**.

שימו לב, יש לתכנן את הפעילויות מראש ולגלות רגישות וגמישות בהתאם לצרכי קבוצת התלמידים. מומלץ להרחיב ולהוסיף גם מתוך תחומי הידע והעניין האישיים של מובילי הצהרון.

מה מסתתר במילה הסוואה?

אביזרים נלווים: דפים לבנים בגודל A4, כלי כתיבה, טושים, צבעי פנדה, מספרים וחוט רקמה.

מהלך הפעילות

שיח פתיחה במליאה: שאלו את התלמידים האם הם יודעים מהי הסוואה?

הסבירו והדגמו: הסוואה הופכת דבר מה (בני אדם, חיות, חפצים) ל"רואים ואינם נראים". היא גורמת להם להיטמע בשטח, להיבלע בצבעי הסביבה ולהיעלם מן העין, ומקשה על האחרים להבחין בנוכחותם. לדוגמה: זיקית מחליפה צבעים בהתאם לצבעים שבסביבתה.

פעילות בקבוצות:

↪ חלקו את התלמידים ל 6 קבוצות. כל קבוצה צריכה לכתוב בדפוס בכתב "בלון" אות אחת מאותיות המילה "הסוואה".

↪ על כל קבוצה לבחור מקום בו יסוו את האות שכתבו, ולצבוע את האות בהתאמה (למשל לצבוע את האות בגוונים חומים ולהדביקה על גזע עץ בחצר).

↪ כל קבוצה צריכה למצוא אות של קבוצה אחרת וביחד מרכיבים את המילה – הסוואה.

סיכום במליאה: שאלו את התלמידים:

- איך הרגשתם במהלך הפעילות?
 - האם הצלחתם להסוות את האות? היכן החבאתם ובאילו צבעים השתמשתם?
 - האם היה לכם קל למצוא את האות של הקבוצה השנייה?
 - האם אתם מכירים בעלי חיים המשתמשים בהסוואה? מדוע לדעתכם יש צורך בהסוואה?
- ניתן ומומלץ להראות לתלמידים סרטונים המציגים חיות בהסוואה. הקלידו ביו טיוב:

• ["חיות בהסוואה"](#)

• ["מרגלית כהן הסוואה בטבע"](#)

• ["הטבע מתחפש" - חיות בהסוואה](#)

משחק בחצר - מחבואים

פתיחה בשיח במליאה:

ניתן לפתוח בשאלה: מי יודע למה בעל החיים "מתחפש" לסביבה בה הוא חי? ניתן להמחיש זאת.

➡ **הסבירו לתלמידים:** בעל החיים "מתחפש" לסביבה בה הוא חי כדי להיטמע ולהיעלם בה. ההסוואה נובעת מעקרון הברירה הטבעית לפיו ככל שבעל החיים מותאם יותר לסביבתו כך גדלים סיכויי הישרדותו. החיות בטבע משחקות סוג של "מחבואים" לצורך הגנה וכצורך התקפה.

➡ בהשראת ההסוואה בטבע נשחק עם התלמידים את משחק המחבואים. הגדירו שטח משחק לצורך מוגנות ובטיחות התלמידים.

מהלך המשחק

- משתתף אחד משחק בתפקיד "העומד".
 - הוא עומד צמוד לעץ/ קיר, עוצם עניים וסופר עד מספר מוסכם בקול ובקצב קבוע.
 - המשתתפים האחרים מתחבאים בגבולות השטח עליו הוסכם מראש.
 - בתום הספירה ה"עומד" פותח את עיניו ומתחיל לחפש מתחבאים, כאשר הוא מוצא מישהו הוא רץ במהירות לעץ, נוגע בעץ, קורא "אחת שתיים שלוש", נוקב בשמו של המשתתף שמצא, וכך פוסל אותו.
- המלצה:** אפשר להפוך את המחבואים למשחק דמיון, התלמיד ה"עומד" הוא ה"אריה", והמתחבאים הם ה"זברות".

"היה היה" – דינוזאורים

אחת למספר ימים נקיים פעילות מסדרת פעילויות "היה היה", היכנו למעט היסטוריה! **אביזרים נלווים:** פלסטלינה, קיסמים ושאריות קרטון. (רצוי – מחשב להקרנת סרטונים ותמונות).

מהלך הפעילות

פתיחה בדיון

➡ **הנחו דיון:**

לפני מיליוני שנים חיו על פני כדור הארץ סוגים שונים של דינוזאורים.

- כיצד יש לנו מידע על הדינוזאורים? מתוך ממצאים ארכיאולוגים כגון מאובנים, עקבות ושאריות צואה מאובנות. נמצא כי התקיימו סוגים שונים של דינוזאורים טורפים וצמחונים.

- האם לדעתכם הדינוזאורים השתמשו בהסוואה כדי לשרוד בטבע?

- האם היכפוטם משתמש בהסוואה כדי לשרוד בטבע? מה לגבי הפיל? חוקרים טוענים שחיות גדולות לא משתמשות בהסוואה בשל גודלן הרב. אם כן, איך הגן על עצמו הדינוזאור?

הגלימימוס (כדאי להראות לתלמידים תמונה, הקלידו בגוגל "גלימימוס תמונות") היה דינוזאור צמחוני קטן יחסית, משקלו חצי טון ואורכו כ-5 מטרים (לשם השוואה, גובהו של טירקס הגיע לכ-12-13 מטרים). הגלימימוס נקרא "חקיין ציפורים", נראה כציפור גדולה (הזכיר את היען של ימינו ואף רץ כמוה).

↪ מומלץ לצפות בסרטון המסביר על הדינוזאורים: הקלידו ביו טיוב "גלילאו עונה 5: פרק 1- דינוזאורים- הסיפור האמיתי". <https://www.youtube.com/watch?v=7gjALiDEJxo&t=765s>

- כיצד הגן על עצמו הגלימימוס? על מנת להגן על עצמם חיו הגלימימוסים בלהקה. כאשר הבחינו בטורף המתקרב אליהם, רצו כל הגלימימוסים יחד, וכך בלבלו את הטורף. זוהי צורת הגנה נוספת שאיננה הסוואה.

- האם אתם מכירים בעלי חיים נוספים החיים בלהקה ורצים כעדר על מנת לבלבל את האויב? (זברה).

↪ לאחר השיח והדיון התלמידים יכינו דינוזאורים מפלסטלינה כיד הדמיון הטובה. ניתן להשתמש בקיסמים על מנת לחבר את חלקי הפלסטלינה זה לזה. הניחו כל יצירה על ריבוע קרטון ואפשרו לתלמידים להציג את עבודותיהם.

יוצרים הסוואה בים, באוויר וביבשה

אביזרים נלווים: עיתונים, מגזינים, שמיניות בריסטול בצבע לבן, דפים לבנים, טושים, צבעי פנדה, דבק פלסטי, דבק סטיק, עלים, מקלות ומספריים. (רצוי - מחשב להקרנת תמונות).

מהלך הפעילות

שיח מקדים במליאה: שוחחו עם התלמידים על בעלי חיים בהסוואה דוגמת: ינשוף העץ המשתמש בצבעי העץ לצורך הסוואה; פרפר עלה יבש הנראה כעלה כאשר הוא סוגר את כנפיו, ודג האבן המסווה את עצמו בהתאם לאבנים הקיימות בקרקעית הים (הראו לתלמידים תמונות של בעלי חיים אלה).

יצירה:

↪ כל תלמיד יבחר בעל חיים ימי, יבשתי או מעופף, כראות עיניו.

↪ כל תלמיד יצור על שמינית הבריסטול רקע להסוואה באמצעות קרעי נייר של עיתונים ומגזינים והדבקתם.

- ↪ את בעל החיים שבחרו יציירו התלמידים על הדף הלבן ויצבעו בהתאם לצבעי הרקע שייצרו.
 - ↪ התלמידים יגזרו את בעל החיים וידביקו על גבי הרקע – נוצרה חיה בהסוואה.
- בסיום אפשרו לתלמידים להציג את עבודתם ולספר לחבריהם על בחירתם ועל תהליך היצירה.

מה? מציאים! – ממציאים בעלי חיים בהסוואה

אחת למספר ימים נקיים פעילות מסדרת פעילויות "מה?-מציאים!", והפעם התלמידים ימציאו בעצמם בעלי חיים בהסוואה.

אביזרים נלווים: חומרים לשימוש חוזר: קרטונים, אריזות, עיתונים, צבעי גואש ושאריות של חומרי יצירה.

מהלך הפעילות

↪ חלקו את התלמידים לקבוצות: קבוצת בעלי החיים הימיים, קבוצת בעלי החיים היבשתיים וקבוצת בעלי חיים מעופפים. על כל קבוצה להמציא בעל חיים דמיוני, לתת לו שם, לתאר את צורתו החיצונית, את היכולות המיוחדות שלו, ואת האופן בו הוא מסווה את עצמו. הנחו את התלמידים להתאים את בעל החיים לתנאים בהם הוא חי (באוויר, בים או ביבשה).

↪ הקבוצות יציגו את בעלי החיים שהמציאו בפני החברים באמצעים יצירתיים לבחירתם: באמצעות שיר, סיפור, דקלום, הצגה, יצירה וכו'.

שאלות לדיון:

- מה שם בעל החיים שהמצאתם? על פי מה נעשתה בחירת השם?
- היכן הוא מתגורר? מה מיוחד בבעל החיים שלכם?

סיום היום

חשוב לכנס את התלמידים בסיום היום, לפני הפיזור הביתה ולקיים פעילות קצרה. סיכום מסודר של היום מאפשר לתלמידים לצאת מצהרון ניצנים בתחושה חיובית ומקל על המובילים לבצע פיזור מסודר ומבוקר של התלמידים לביתם. לפיכך פעילויות אותן תוכלו לשבץ בפלח זה של היום.

בחרו פעילות אחת לכל יום.

תוכלו לחזור להשתמש בכל פעילות אחת לשבוע באופן קבוע במהלך החודש. מומלץ לגוון ולהרחיב את הפעילויות, להוסיף רעיונות משלכם, ולעודד את התלמידים לקחת חלק, ליזום ולהרחיב בעצמם את הפעילויות.

הולכים הביתה עם מילה טובה

↪ התלמידים עומדים במעגל ומוסרים את הכדור מאחד לשני.

- **סבב ראשון:** התלמיד שהכדור נמסר אליו מסכם את היום ב"מילה טובה" – משפט קצר על תחושותיו מהיום שהיה (למשל: "היום היה לי כיף לשחק במשחקי הסוואה").
- **סבב שני:** התלמיד שהכדור נמסר אליו אומר "מילה טובה" על היום הצפוי לו בניצנים מחר (למשל: "אני מחכה למחר כי מחר אני אהיה תורן בארוחת הצהרים").

חבילה עוברת לפורים

- ↪ הכינו משחק "חבילה עוברת" פורימי. עטפו פריט פורימי (רעשן, מדבקות של ליצנים וכו') בשכבות של עיתונים.
- ↪ בין כל מספר שכבות שלבו משימות היתוליות ברוח פורימית.
- ↪ כל תלמיד בתורו מסיר שכבה.
- ↪ לד שקיבל משימה מבצע אותה וממשיכים במשחק עד שמגיעים להפתעה העטופה.

תלמידים מובילים

- ↪ אחת לשבוע בחרו קבוצת תלמידים שתהיה אחראית להדריך את כל התלמידים במהלך משחק חברתי קצר.
- ↪ יש לבחור את התלמידים בתחילת יום הפעילות ולאפשר להם לתכנן ולהתארגן. עזרו לתלמידים לבחור משחק פשוט, לארגן את המרחב באופן מותאם ולהדריך את חבריהם.

היה או לא היה

↪ הכינו חידון קצר, הסתמכו על הידע שרכשו התלמידים במסגרת פעילויות "היה היה".

דוגמאות לשאלה:

- הדינוזאורים השתמשו בהסוואה – נכון או לא נכון?
- בעבר נהוג היה ליצור דיוקנאות על סלעי גיר ענקיים – נכון או לא נכון?
- חיות גדולות משתמשות בהסוואה בשל גודלן הרב – נכון או לא נכון?

תערוכת סיכום השבוע

בימי חמישי מומלץ ליצור, בשיתוף התלמידים, תערוכה המייצגת את העשייה והחווייה של התלמידים במהלך השבוע שחלף.

- ↪ סדרו שולחן חגיגי והניחו עליו את היצירות שיצרו התלמידים במהלך השבוע.
- ↪ אפשרו לתלמידים לקשט את השולחן ולהוסיף כרטיסיות מידע הקשורות לנושא.
- ↪ הזמינו את ההורים להתרשם מהתערוכה.

נושא: הסוואה בשירות האדם

יום א'	יום ב'	יום ג'	יום ד'	יום ה'	
איך אני מרגיש היום? (סמלים צבעוניים)	איך אני מרגיש היום? (הבעות ושפת גוף)	רק מילה טובה או שתיים	שמות וחיות	נחשו מי אני? חידון שלוש השאלות	כתיחה והתכנסות
שיתוף והשתתפות התלמידים בהכנות לארוחה	תורנים חוקרים ומלמדים על אבות המזון	תלמידים משוחחים על הליכות ונימוסים	ארוחה בסגנון תרבות מהעולם וממליצים	מאסטר שף טועמים וממליצים	הארוחה כאמצעי להקניית הרגלים מיומנויות וערכים
מהו ביומימיקרי – חידון בעלי חיים	הסוואה בצבא – האדם לומד מהטבע	מה? מציאים! ממציאים מסכות	שרים ומציגים	"היה היה" – מסכות בשבטים אפריקאים	פעילות חינוכית העשרתית
חבילה עוברת – פורים	תלמידים מובילים	הולכים הביתה עם מילה טובה	היה או לא היה	תערוכת סיכום השבוע	סיום היום

פתיחה והתכנסות

ראו פעילויות לפלח זה של היום בעמודים [7-8](#). מומלץ לגנון, להרחיב את הפעילות, להוסיף רעיונות משלכם ולעודד את התלמידים לקחת חלק, ליזום ולהרחיב בעצמם את הפעילויות.

הארוחה כאמצעי להקניית הרגלים, מיומנויות וערכים

בחרו תורנים חדשים השבוע, ואפשרו להם לקחת חלק פעיל בהכנות לארוחה ובמהלכה. ראו פעילויות לפלח זה של היום בעמודים [9-10](#).

פעילויות חינוכיות העשרתיות

לפניכם פעילויות חינוכיות-העשרתיות בנושא השבועי: **הסוואה בשירות האדם**.

מהו ביומימיקרי? – חידון בעלי חיים

אביזרים נלווים: תמונות ממגזינים של טבע. (רצוי – מחשב להקרנת תמונות).

מהלך הפעילות

הסבירו לתלמידים: הידעתם שהאדם לומד רבות מהטבע ואף המציא המצאות בעקבות תופעות טבע?

מדענים ומהנדסים גילו שלעיתים כדאי לפקוח עיניים, להתבונן בטבע שסביבנו ולמצוא בעזרתו פתרונות פשוטים לבעיות יומיומיות. למשל: מצמחים או עלים ניתן ללמוד כיצד לשפר את מערכות הפצת המים, ממחקר על דגים מעופפים ושפיריות ניתן ללמוד כיצד לשפר את כלי התעופה, ומצמחי מים ניתן ללמוד כיצד ליצור בדים אטומים למים. המדע החוקר את אופן פעילותו של הטבע ומנסה לחקותו נקרא: ביומימיקרי.

הידעתם?

הסקוץ' הומצא מתוך התבוננות בצמח טבעי. זה קרה ב-1948 כאשר מדען שוויצרי בשם ג'ורג' דה מסטרל טייל עם כלבו. המדען הבחין שזרעים קוצניים של צמח בשם "לפה קוצנית" דבקו בפרוותו של הכלב ובמכנסיו שלו. היכולת של הצמח להיצמד לפרווה סקרנה את ג'ורג' והוא בחן באמצעות מיקרוסקופ את הצמח, הבין איך מורכב הקוץ ואיך הוא פועל – וכך נולד הסקוץ'.

היום נשחק משחק ניחושים בהשראת הבימויקרי - נחשו מהי ההמצאה:

א. הראו לתלמידים תמונה של היפופוטם

שאלה: איזו המצאה המציא האדם בהשראת ההיפופוטם? האם חליפת צלילה או קרם הגנה?

תשובה: קרם הגנה.

הסבר: ההיפופוטם שוהה זמן רב במים ובשמש. על מנת להגן על עצמו מפני קרינת השמש, הוא מפריש בזיעה שלו חומר הקולט את קרינת השמש. מדענים חוקרים את מבנה החומר על מנת לפתח קרם הגנה רב תכליתי שגם מגן מקרינת השמש וגם מזיהומים בסביבה.

ב. הראו לתלמידים את התמונה של הפרפר " מורפו"

שאלה: איזו המצאה פותחה בהשראת הפרפר מורפו?

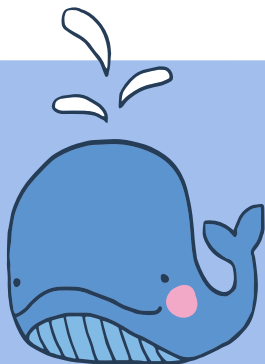
האם צבע ללא פיגמנטים (חומרים המשפיעים על צבע האור הפוגע בהם)

או צבעי הסוואה לצבא?

תשובה: צבע ללא פיגמנטים

הסבר: פרפר מורפו לא מייצר צבעים בעזרת פיגמנטים, אלא באמצעות מבנה מיקרוסקופי השובר את קרני אור השמש כך שתיווצר אשליית צבע. חוקרים הצליחו לפצח את סוד הצבע שבטבע ולייצר מראה צבעוני ללא פגמנטים, שאינו דוהה בתנאי מזג אוויר שונים.

ג. הראו לתלמידים תמונת זנב של לווייתן.

שאלה: איזו המצאה פותחה בהשראתו זנב הלווייתן?
גלשן ים מקצועי או טורבינת רוח?

תשובה: טורבינת רוח יעילה.

הסבר: הלווייתן הוא חיה גדולה מאוד. למרות זאת, הוא בעל יכולת תמרון גבוהה. מה שמייצב את הלווייתן הוא בליטות משוננות הנמצאות בקצה זנבו וגורמות למים להחליק על סנפיריו בלי לייצר מערבולות. בהשראת מבנה זה של הסנפיר פותחו טורבינות רוח בעלות כנפיים עם קצוות משוננים.

ד. הראו לתלמידים את תמונה של עטלף.

שאלה: איזו המצאה פותחה בהשראת העטלף?
מקל נחיה לעיוורים או ציוד לראיית לילה?

תשובה: מקל נחיה לעיוורים

הסבר: העטלפים עפים במהירות בחשכה בלי להתנגש. הם משתמשים בסונאר: משמיעים קולות בתדר גבוה, מקשיבים לגלי הקול החוזרים אליהם מהעצמים שסביבם וכך יודעים את מקומם. "אולטרה מקל" הוא פיתוח של חוקרים מאנגליה המיועד לעיוורים ומזהיר אותם מפני מכשולים, תוך כדי שימוש בטכניקת העטלף, התמצאות באמצעות תהודה.

הסוואה בצבא - האדם לומד מהטבע

אביזרים נלווים: דפי שרטוט לבנים גדולים, כלי כתיבה וצבעי פנדה.

מהלך הפעילות

פתיחה בשיח

הסבירו לתלמידים: בצבאות בעולם מפתחים טכנולוגיה של הסוואה לצרכים צבאיים, למשל: מדי החיילים בצבעי חאקי או ירוק כדי להיטמע בצמחייה שבטבע בזמן לחימה. ישנם חיילים הצובעים את פניהם בצבעי הסוואה (פסים בצבע חום, ירוק, שחור). מומלץ להמחיש, להדגים.

- איך לדעתכם בני אדם יכולים להסוות את עצמם בטבע?

היום נהפוך ל"סוכנים חשאים" וניצור לנו "תחפושת הסוואה".

מהלך הפעילות: חלקו את התלמידים למספר קבוצות.

↪ בקשו מהתלמידים לבחור באחת מפינות החצר. התלמידים פורשים את גיליון הנייר על הרצפה.

↪ אחד התלמידים שוכב על גבי הנייר ומציירים את קווי המתאר של גופו.

↪ על הקבוצה לצבוע את צללית התלמיד בהתאם לסביבה בה בחרו לצייר. למשל: אם הם נמצאים ליד שיחים ירוקים עם פרחים צבעונים הם יצבעו את צללית התלמיד בהתאם לצבעים של השיחים והפרחים. הנחו את התלמידים להביט על הסביבה ולהתייחס לצורות, לקווים ולצבעים.

בסיום הפעילות עברו ליד כל קבוצה ובקשו מהתלמידים להציג את ההסוואה אותה הם יצרו.

מה?מציאים! – ממצאים מסכות

אביזרים נלווים: קרטונים, שמיניות בריסטול, כפתורים, נוצות, טושים, דבק פלסטי, גומי ושאריות נייר צבעוניות.

מהלך הפעילות

שיח מקדים במליאה: בחג הפורים נוהגים להתחפש והמסכה היא חלק חשוב מהתחפושת. מקור המילה "מסכה" הינו מהמילה "מאסקה" שפירושה - אדם בתחפושת.

- אילו מסכות אתם מכירים?
- מה מיוחד במסכה?
- מאילו חומרים ניתן להכין מסכות?
- מה קורה לשפת הגוף כאשר עוטים מסכה על הפנים?

בתרבויות עתיקות שונות נהגו לעטות את המסכה לקראת פעילויות כמו צייד, או אירועים כמו חתונות.

ממציאים ויוצרים מסכות:

➤ כל תלמיד מכין מסכה אישית בהשראת דמות דמיונית או מציאותית לבחירתו. הנחו את התלמידים לחשוב על תכונות האופי, נקודות החוזק של הדמות, צבעיה, תווי הפנים שלה וכו'.

➤ כל תלמיד יוצר את המסכה המקורית שלו ומקשט באמצעים מגוונים.

➤ שמרו על המסכות לפעילות "שרים ומציגים" בהמשך השבוע.

שרים ומציגים

אביזרים נלווים: שתי מסכות לבנות לצורך הדגמה והמסכות האישיות שהתלמידים יצרו.

מהלך הפעילות

פתיחה בשיר

שרים ומשוחחים

הקריאו לתלמידים את מילות השיר "כשאהיה גדול", השמיעו את השיר ושירו יחד עם התלמידים.

כשאהיה גדול

מילים: יהונתן גפן לחן: יוני רכטר

כשאהיה גדול אהיה צייר ואצייר עולם יפה יותר, כשאהיה גדול אהיה נגר ואבנה שולחן, כיסא ופסנתר.	כשאהיה גדול אהיה נגר ואבנה בתים אבל לא כלוב, כשאהיה גדול אהיה זמר ואשיר שיר שמח למי שעצוב.
כשאהיה גדול אהיה מלח ואשיט אוניות בלב ים גואה. כשאהיה גדול כשאהיה גדול, קודם שאהיה גדול, ואחר כך נראה.	כשאהיה גדול אהיה רופא שנותן זריקות לכל מי שכואב, כשאהיה גדול אהיה אופה ולחם אפרוס לכל מי שרעב.

שוחחו עם התלמידים על מילות השיר:

- ➡ התלמיד בשיר מתכנן מה הוא יהיה כשהיה גדול. אילו רעיונות העלה הילד מעלה בשיר?
- ➡ מה אתם רוצים להיות כשתהיו גדולים?
- ➡ בפורים נהוג להתחפש ולהפוך ליום אחד למשהו שאנחנו רוצים להיות כשנהיה גדולים. בחלק גדול מהתחפושות משתמשים במסכות. כאשר אנחנו עוטים מסכה שפת הגוף שלנו משתנה. היום נשחק משחק תאטרון באמצעות מסכות.

משחק תאטרון

- ➡ בקשו משני תלמידים לעטות את המסכה הלבנה על פניהם.
- ➡ לאחר שעטו את המסכה בקשו מהתלמידים להביע רגשות ללא מילים, רק על ידי שפת גוף: הבעת כעס, שמחה, עצב, כחד וכו'.
- ➡ מה קרה לגוף כאשר התלמידים התבקשו להביע רגש ללא מילים וללא הבעות פנים?
- כאשר אנו עוטים מסכה בתיאטרון עלינו להגדיל את תנועותינו על מנת להביע את כוונותינו.
- בתיאטרון ביוון העתיקה נהגו לעטות מסכות אשר הביעו עצב או שמחה.
- ➡ חלקו את התלמידים ל 2-3 קבוצות. כל קבוצה מכינה הצגה קצרה תוך שימוש במסכות האישיות שיצרו התלמידים.

"היה היה" – מסיכות בשבטים אפריקאים

אביזרים נלווים: משטחי קרטון, חימר ושיפודים

מהלך הפעילות

פתיחה ביצירה

הסבירו לתלמידים: בשבטים אפריקאים למסכות היה תפקיד חשוב. השבטים האפריקאים הכינו מסכות של חיות מעץ או חימר והאמינו שלמסכה כוחות רבים כדי למשוך אליהם חיות לציד. חיות שונות סמלו אפיונים שונים. התנין, הפיל והאריה סמלו כוח; הסוס סימל את רוח הקרב; נחשים ולטאות סמנו זריזות.

- ➡ בהשראת המסכות האפריקאיות נכין מסכות אישיות מחימר.
- ➡ חלקו לכל תלמיד חתיכת חימר.
- ➡ כל תלמיד יחתוך את גוש החימר שלו לשני חלקים. את החלק הראשון יש לגלגל לצורת אליפסה ולשטח (כמו פיתה), כך שיווצר הראש המוארך של המסכה. מהחלק השני יוצרים אברי פנים ועיטורים. ניתן להיעזר בשיפודים ליצירת טקסטורות שונות על החימר.

סיום היום

בחרו פעילויות לסיום היום מתוך הפעילויות המוצעות בעמודים [15-16](#).
זכרו להרחיב ולגוון את הפעילויות, ולאפשר לתלמידים להעלות רעיונות נוספים בעצמם.

נושא: הבעות פנים

יום א'	יום ב'	יום ג'	יום ד'	יום ה'	
שמות וחיות	איך אני מרגיש היום? (הבעות ושפת גוף)	איך אני מרגיש היום? (סמלים צבעוניים)	רק מילה טובה או שתיים	נחשו מי אני? חידון שלוש השאלות	כתיחה והתכנסות
שיתוף והשתתפות התלמידים בהכנות לארוחה	תורנים חוקרים ומלמדים על אבות המזון	תלמידים משוחחים על הליכות ונימוסים	ארוחה בסגנון תרבות מהעולם	מאסטר שף טועמים וממליצים	הארוחה כאמצעי להקניית הרגלים מיומנויות וערכים
אני במראה	חבר בתוך ראי	התלמיד הזה הוא אני – תעודת זהות בפלסטלינה	מלכי הפרצופים	מה? מציאים – ממציאים מסגרת לדיוקן	פעילות חינוכית העשרתית
תלמידים מדריכים	היה או לא היה	הולכים הביתה עם מילה טובה	חבילה עוברת	תערוכת סיכום השבוע	סיום היום

פתיחה והתכנסות

ראו פעילויות בעמודים [8-7](#).

הארוחה כאמצעי להקניית הרגלים, מיומנויות וערכים

בחרו תורנים חדשים השבוע, ואפשרו להם לקחת חלק פעיל בהכנות לארוחה ובמהלכה. ראו פעילויות לפלח זה של היום בעמודים [10-9](#).

פעילות חינוכית העשרתית

לפניכם פעילויות חינוכיות-העשרתיות בנושא השבועי: **הבעות פנים**.

אני במראה

אביזרים נלווים: דיסק לכל זוג תלמידים.

פעילות יצירה ומשחק

מהלך הפעילות

- נשתמש בצדו הכסוף של הדיסק כמראה.
- התלמידים מתחלקים לזוגות, כל זוג מקבל דיסק.
- אחד התלמידים אווז בדיסק והתלמיד השני מתבונן ב"מראה" ושואל: "מראה, מראה, מראה שלי, מה מיוחד בדיוקני?"
- התלמיד האוז בדיסק מציין תכונות פיזיות, תכונות אופי ותחביבים המאפיינים את התלמיד המתבונן במראה (הקפידו על אמירות חיוביות).
- התלמידים מחליפים תפקידים, ניתן גם להחליף זוגות.

פעילות סביב שיר: חבר בתוך "ראי"

מהלך הפעילות

פתיחה

- הקריאו לתלמידים את מילות השיר "חבר בתוך ראי".
- לאחר מכן השמיעו את השיר ושירו עם התלמידים.
- שאלו את התלמידים:
 - מה לדעתכם הכוונה ב"חבר בתוך ראי"?
 - האם אתם אוהבים להתבונן בראי?
 - למה לדעתכם מכנים בשיר את הדמות במראה "חבר"?

חבר בתוך ראי

מילים ולחן: דתיה בן דור

אמרתי לו...

עמדתי על ברכך - והוא אותו דבר.
והזרתי את כל הדרך - והוא אותו דבר.
כמו כדור קפצתי - והוא אותו דבר.
בצחוק גדול פרצתי - והוא אותו דבר.

אמרתי לו...

על רגל אחת עמדתי - והוא אותו דבר.
ריקוד נחמד רקדתי - והוא אותו דבר.
מחאתי לו כפיים - והוא אותו דבר.
עצמתי שתי עיניים -
(אני לא יודע אם גם הוא עצם,
כי לא ראיתי שום דבר).

אמרתי לו...

פעם אחת פגשתי

בראי חבר חדש,
ומה שאני לבשתי,
בדיוק גם הוא לבש.

אמרתי לו: "נדמה לי
שאתה מאוד דומה לי."

והוא אמר בדיוק אותו דבר,
בדיוק אותו דבר.
והוא אמר בדיוק אותו דבר,
בדיוק אותו דבר.

אני אליו חייכתי - והוא אותו דבר.
ברוך הבא ברכתי - והוא אותו דבר.
פה גדול פתחתי - והוא אותו דבר.
נבהלתי וברחתי - והוא אותו דבר.

שיח רגשי חברתי

↪ התלמידים מתחלקים לזוגות, תלמיד אחד משמש כ"ראי" לחברו ומחקה באופן מדויק את תנועות החבר.

↪ **בשלב הראשון** המדריכים ידריכו את התלמידים ויגדירו את התנועות,

למשל: העמידו כף יד מו כף יד, הרימו והורידו יחד את הידיים. בצעו שוב ללא אחיזת ידיים, למעלה, למטה
ובמעגלים. שימרו על קשר עין. נסו לפעול כ"תמונת ראי" - כשתלמיד אחד מרים את יד ימין - יד שמאל של
החבר מתרוממת במקביל.

↪ **בשלב השני** אפשרו לתלמידים להמציא תנועות בעצמם.

↪ **בשלב השלישי** בקשו מהתלמידים להביע רגשות באופן לא מילולי, והחבר שמשמש כ"ראי" צריך להביע את אותו
הרגש בדיוק.

בסיום הפעילות שוחחו עם התלמידים:

- איך הרגשתם במהלך המשחק? האם הרגשתם שהחבר שמולכם משמש כדיוקן עצמי שלכם?
- האם הצלחתם להבין את הרגש שהביע החבר? האם הצלחתם להביע את אותו רגש?
- האם יש אפשרויות שונות להביע רגשות זהים?

"הילד הזה הוא אני" תעודת זהות בפלסטלינה

אביזרים נלווים: דפים לבנים בגודל A4, כלי כתיבה, שמיניות בריסטול ופלסטלינה.

פעילות ביצירה והבעת רגשות

מהלך הפעילות

- ↪ כל תלמיד מקבל דף בגודל A4 ומקפלו לחצי.
- ↪ על חצי אחד מצייר כל תלמיד את עצמו – דיוקן עצמי, ומקשט בעזרת פלסטלינה.
- ↪ בצדו השני של הדף ירשמו או יציירו התלמידים את מצב הרוח שלהם ותכונות המאפיינות אותם.
- ↪ יש לשדך את הדף לבריסטול ליצירת כריכה ל"תעודת הזהות".

מלכי הפרצופים

משחק עם הבעות פנים

- ↪ נשחק "טלפון שבור" עם הבעות פנים במקום מילים.
- ↪ התלמידים יושבים במעגל. התלמיד הראשון מניח את ידיו בשני צדי הפנים ומראה רק לחבר שיושב לידו את הבעת פניו (הנחו את התלמידים לחשוב על הבעות פנים מעניינות). התלמידים "מעבירים" באופן זה את הבעת הפנים מהאחד לשני במעגל, עד שהבעת הפנים חוזרת לתלמיד הראשון. התלמיד הראשון והתלמיד האחרון יוצרים יחד את הבעת הפנים, והקבוצה בוחנת האם הבעות הפנים שלהם זהות.
- ↪ משחקים שוב, בכל פעם תלמיד אחר מתחיל את הסבב.
- ↪ בסיום הפעילות ניתן להכין עם התלמידים תוצר קבוצתי: "מילון הבעות פנים" מצויר, באמצעותו יוכלו התלמידים לאפיין את הרגשתם מדי יום.

מה?מציאים – ממציאים מסגרת לדיוקן

פעילות של דמיון ויצירה

שלב ראשון – מדמיינים:

- ↪ התלמיד יושבים במעגל ועוצמים עיניים.
- ↪ בקשו מכל תלמיד להיזכר ולדמיון את אחת היצירות/ אחד הדיוקנאות שהכין בימים האחרונים.
- ↪ בקשו מהתלמידים לדמיון שהדיוקן מונח בתוך מסגרת.
- ↪ כל אחד ידמיון את גודל המסגרת שלו, צבעה, הטקסטורה שלה והחומרים מהם עשויה.

שלב שני – מייצרים:

- ↪ הניחו על שולחן היצירה חומרים מגוונים – פונפונים, שאריות בדים, מקלות ארטיק, חוטים, אריזות משומשות, עיתונים וכדומה. אפשרו לתלמידים לאסוף חומרים נוספים מהחצר (ענפים ועלים שנשרו מהעצים), אבנים קטנות וכדומה.
- ↪ התלמידים יוצרים מסגרות אישיות לדיוקן באמצעות אחד החומרים או שילוב של מספר חומרים.

סיום היום

בחרו פעילויות לסיום היום מעמודים [15-16](#), אפשרו לתלמידים לבחור פעילויות נוספות בעצמם.